

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 15.

LATIN NYELV

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

I. FORDÍTÁS

A haruspicum eredete
(Cicero: De divinatione I. 3.)

Nec unum genus est divinationis publice privatimque celebratum. ³| Nam, ut omittam ceteros populos, ²| noster quam multa genera complexus est! ²| Principio huius urbis parens Romulus ²| non solum auspicato ²| urbem condidisse, ²| sed ipse etiam optimus augur fuisse traditur. ³| Deinde auguribus et reliqui reges usi, ²| et exactis regibus ²| nihil publice sine auspiciis nec domi nec militiae gerebatur. ³| Cumque magna vis videretur esse ³| et impetriendis consulendisque rebus ³| et monstris interpretandis ac procurandis ³| in haruspicum disciplina, ²| omnem hanc ex Etruria scientiam adhibebant, ²| ne genus esset ullum divinationis, ²| quod neglectum ab iis videretur. ²|

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmiságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

A jóslásnak az köz- és a magánéletben nem is csak egy fajtája van elterjedve. Ugyanis, hogy más népeket ne is említsek, a miénk is milyen sok fajtát honosított meg! Először is, a város atyjáról, Romulusról nemcsak azt beszéljük, hogy madárjóslatot kérve alapította meg a várost, hanem azt is, hogy maga is kiváló madárjós volt. Később a többi király is alkalmazott madárjósokat, és a királyok elűzése után a politikai életben sem békében, sem háborúban nem végeztek semmit a madarak megfigyelése nélkül. És mivel úgy tűnt, hogy a béljósok tudománya nagy segítséget jelent bizonyos dolgok megvalósításában és megértésében, valamint az isteni jelek értelmezésében és kezelésében egyaránt, ezt az Etruriából származó tudományt teljes egészében alkalmazták, nehogy akár csak egy fajtája is legyen a jóslásnak, amelyet ők elhanyagolni látszanak.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el.

1. Egyeztesse a névmást a főnévvel! (5 pont)

oppida (qui, quae, quod)	<i>oppida quae</i>	1 pont
regi (hic, haec, hoc)	<i>regi huic</i>	1 pont
senatum (ille, illa, illud)	<i>senatum illorum</i>	1 pont
arte (is, ea, id)	<i>arte ea</i>	1 pont
navium (idem, eadem, idem)	<i>navium earundem</i>	1 pont

2. Képezze az *ater* 3 szó adverbiumát mindhárom fokban! (3 pont)

alapfok	középfok	felsőfok
<i>atre</i>	<i>atrius</i>	<i>aterrime</i>

1+1+1 pont

3. Alakítsa át a *cano* 3 *cecini*, *cantum* ige alábbi alakjait – valamennyi egyéb jellemző megtartása mellett – perfectummá! (6 pont)

canunt	<i>cecinerunt</i>	1 pont
canentes	<i>canti / cantae / cantos / cantas</i>	1 pont
canetur	<i>cantus 3 erit</i>	1 pont
canebamur	<i>canti 3 eramus</i>	1 pont
canas	<i>cecineris</i>	1 pont
caneretis	<i>cecinissetis</i>	1 pont

4. Egészítse ki a megfelelő infinitívusokkal az alábbi táblázatot! (4 pont)

imperfectum	perfectum	instans
<i>ire</i>	<i>ivisse</i>	<i>iturus 3 esse</i>
<i>esse</i>	<i>fuisse</i>	futurus 3 esse

1+1 pont
1+1 pont

5. Folytassa a megkezdett mondatokat igeneves szerkezetekkel az alábbi szavak és a megadott szempontok alapján! (9 pont)

Vates sentit *hostem perventurum esse / hostes perventuros esse.* 3 pont
(hostis, -is m. + pervenio 4 -veni -ventum / utóidejű accusativus cum infinitivo)

Vates demonstrat *hostes arma ferens / ferentes.* 3 pont
(arma, -orum n. + fero, ferre, tuli, latum / egyidejű participium coniunctum)

Hostes capiunt vatem *lyra deposita.* 3 pont
(lyra, -ae f. + depono 3 deposui, depositum / előidejű ablativus absolutus)

(Ennél a feladatnál részpontszám nem adható!)

6. a) Milyen típusú alárendelt tagmondatot talál az alábbi példában? (1 pont)

Lupus ad Tiberim ibat, ut geminos aleret. *célhatározói mellékmondat* 1 pont

b) Hogyan érvényesül a mellékmondat állítmányának képzésében a consecutio temporum szabályrendszere? (1+1 pont)

A mm. állítmánya praeteritum, mert a főmondati állítmány múlt időben áll; 1 pont
imperfectum, mert a főmondati állítmánnyal egyidejű. 1 pont

7. Nevezzen meg legalább egy római kori történeti vagy irodalmi művet és annak szerzőjét, mely az előbbi feladatban idézett történetet megörökítette! (2 pont)

Livius: Ab urbe condita; Ovidius: Fasti (bármely más helyes megoldás – magyar címmel megadva is – elfogadható) 1+1 pont

8. Mely előtagok és igék összetételéből születtek az alábbi szavak? Adja meg lehetséges magyar jelentésüket! (3 pont)

redeamus	<i>re + eo 4 ivi, itum</i>	<i>pl. visszamegy, -tér</i>	0,5+0,5 pont
diffugit	<i>dis + fugio 3 fugi, fugiturus</i>	<i>pl. szétfut</i>	0,5+0,5 pont
cogo	<i>con + ago 3 egi, actum</i>	<i>pl. összeterel</i>	0,5+0,5 pont

(Nem szükséges teljes igei averbo megadása, illetve elfogadható bármely, az összetételből adódó vagy tényleges jelentés!)